

Galvenās norādes Eiropas 2022. gada Antibiotiku apzināšanās diena

Jaunākie dati un pašreizējā situācija

- ECDC lēš, ka ik gadu visā Eiropas Savienībā, Islandē un Norvēģijā vairāk nekā 35 000 cilvēku mirst no infekcijām, kas ir rezistentas pret antibiotikām, un šis skaitlis pēdējos gados ir pieaudzis. Šo pret antibiotikām rezistentu infekciju slogs ir salīdzināms ar gripas, tuberkulozes un HIV/AIDS radīto kopējo slogu.
- Kopumā ES/EEZ laikā no 2016. līdz 2020. gadam ievērojama pieauguma tendences pēc lēstā infekciju skaita un attiecināmajiem nāves gadījumiem bija vērojamas gandrīz visām baktēriju-antibiotiku rezistences kombinācijām, kaut arī šis skaitlis nedaudz samazinājās laikā no 2019. līdz 2020. gadam — Covid-19 pandēmijas pirmajā gadā.
- Vairāk nekā 70 % pret antibiotikām rezistentu infekciju ietekmei uz veselību ir tieša saikne ar infekcijām, kas ir saistītas ar veselības aprūpi. To varētu samazināt līdz minimumam, izmantojot atbilstošus infekciju profilakses un kontroles pasākumus, kā arī antibiotiku pārvaldību veselības aprūpes iestādēs.
- Lielāko slimību slogu izraisīja trešās paaudzes pret cefalosporīnu rezistentā *Escherichia coli*, kam sekoja pret meticilīnu rezistentā *Staphylococcus aureus* (MRSA) un trešās paaudzes pret cefalosporīnu rezistentā *Klebsiella pneumoniae*.
- Rezistencei pret antibiotikām, ko izmanto bakteriālu infekciju ārstēšanai kā pēdējās izvēles zāles, piemēram, karbapenēmu, ir vislielākā ietekme uz veselību. Laikā no 2016. līdz 2020. gadam pieauga pret karbapenēmu rezistentu baktēriju izraisīto infekciju skaits. Apmēram par 50 % laikā no 2016. līdz 2020. gadam pieauga nāves gadījumu skaits, kas ir attiecināmi uz *Klebsiella pneumoniae* un *Acinetobacter* spp. pret karbapenēmu rezistentajām baktērijām, kuras ir izplatīti cēlonis ar veselības aprūpi saistītajām infekcijām.
- 2016.–2020. gada periodā vislielākais *Acinetobacter* spp. gadījumu skaita un mikrobu rezistences (MR) procentuālais pieaugums tika ziņots valstīs, kurās jau pirms 2020. gada bija augsti ziņoto *Acinetobacter* spp. gadījumu MR procentuālie rādītāji.
- *Acinetobacter* spp. veselības aprūpē ir īpaši problemātiska, jo var ilgstoši saglabāties veselības aprūpes vidē, turklāt pēc nostabilizēšanās ir grūti izskaužama.
- 2018. gadā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) novērtēja, ka pret antibiotikām rezistentu baktēriju izraisītas infekcijas ES/EEZ valstu veselības aprūpes sistēmām izmaksā 1,1 miljardu EUR gadā.
- Pastāv skaidra kolerācija starp antibiotiku lietošanas biežumu populācijā (piemēram, primārajā aprūpē) un attiecīgajiem mikrobu rezistences līmeņiem baktērijām, kas ir atbildīgas par infekcijām tajā pašā populācijā.

Citiem vārdiem sakot — jo lielāks ir antibiotiku patēriņš kādā valstī, jo tur ir vērojami augstāki rezistences procenti.

- Turklāt infekciju profilakses un kontroles pasākumu īstenošana un ievērošana ir apgriezti proporcionāla mikrobu rezistences līmeņiem, jo īpaši slimnīcās un citās veselības aprūpes vidēs. Tas norāda — jo lielāka uzmanība tiek pievērsta infekciju profilaksei un kontrolei valstī, jo zemāki ir rezistences procenti.
- 2012.–2021. gada periodā ES/EEZ tika novērota statistiski ievērojama antibiotiku patēriņa samazināšanās gan kopienā (primārās aprūpes vidē), gan slimnīcās. Statistiski nozīmīgas pieauguma tendences tika novērotas tikai vienā valstī (Bulgārijā).
- Iespējams, ar Covid-19 pandēmiju saistītie faktori ietekmēja sabiedrības antibiotiku patēriņu ES/EEZ 2020. gadā (piemēram, izmaiņas saistībā ar slimību pārvešanu, veselības aprūpes palīdzības meklēšanu un recepšu izrakstīšanas praksi, kā arī zemāks ar Covid-19 nesaistītu elpceļu infekciju gadījumu skaits, kas ir attiecināms uz nefarmaceutiskiem pasākumiem). Tomēr 2020. un 2021. gadā paātrinājās kopienas sektorā lietoto "plaša" un "šaura" spektra antibiotiku proporcijas pieaugums.
- Kaut arī 2020. un 2021. gadā slimnīcu sektorā bija vērojams ES/EEZ vēl neredzēts vidējā lietojuma samazinājums, tomēr ievērojami pieauga plaša spektra un pēdējās izvēles antibiotiku patēriņš.
- Mikrobu rezistence (MR) joprojām ES/EEZ ir nopietns izaicinājums, un mums ir jāturpina darbs, lai arvien samazinātu nevajadzīgu antibiotiku lietošanu, kā arī uzlabotu infekciju profilakses un kontroles praksi, lai tās ievērojami samazinātu.
- Ziņotie mikrobu rezistences procenti valstīs ievērojami atšķirās vairākām baktēriju sugu un pretmikrobu līdzekļu grupu kombinācijām, bieži vien ar gradientu ziemeļu-dienvidu un rietumu-austrumu virzienā. Kopumā viszemākie mikrobu rezistences procenti tika ziņoti no Eiropas ziemeļu valstīm, bet visaugstākie — no valstīm Eiropas dienvidu un austrumu daļā.
- Neraugoties uz pieaugušo informētību par pretmikrobu rezistenci kā sabiedrības veselības apdraudējumu un uz pierādījumiem balstītu norādījumu pieejamību par infekciju profilaksi un kontroli, antimikrobiālo līdzekļu pārvaldību un adekvātu mikrobioloģisko kapacitāti, sabiedrības veselības darbības šīs problēmas risināšanā joprojām ir nepietiekamas. Steidzami ir nepieciešamas spēcīgākas iejaukšanās un darbības, lai pievērstos mikrobu rezistencei, un tām būtu ievērojama pozitīva ietekme uz populācijas veselību un turpmākajiem veselības aprūpes izdevumiem ES/EEZ.